

Els cotxes de línia La TEISA Narcís Puigdevall i Diumé

Fotografies:
ARXIU JOSEP VERT

Bitllets i objectes:
ARXIU TEISA

La TEISA aquí, la TEISA allà, la TEISA més enllà... Tothom parla de la TEISA aplicant-li el gènere femení. És la forma correcta? No ho creiem pas, tenint en compte que el veritable nom de l'empresa és el de TRANSPORTS ELÈCTRICS INTERURBANS, SOCIETAT ANÒNIMA, o sigui, TEISA, ajuntant correlativament les lletres inicials de cada paraula. En realitat, doncs, la denominació hauria de ser els TEISA i no pas la TEISA, però com que la totalitat de la gent en diu la TEISA, deixem-ho en la TEISA i no cerquem tres peus al gat.

Sorprèn una mica, d'altra banda, aquesta E del nom, que es tradueix per ELÈCTRICS. La causa sembla ser la següent: en un principi, la intenció de la companyia consistia a denominar-se TISA, és a dir, TRANSPORTES

exemple, Girona-Olot, o a l'inrevés, si els sembla, per Anglès, Amer, les Planes d'Hostoles i la Vall d'En Bas; Olot-Figuera, per Besalú, Navata i Vilafant; Olot-Ripoll, pel coll de Canes i Vallfogona de Ripollès; Olot-Camprodon, per Sant Pau de Segúries –i no de Seguries, com s'entesten a dir els homes i la dona del temps de TV3–; Ripoll-Camprodon, per Sant Joan de les Abadesses; Banyoles-Olot, els dilluns, que és mercat a la capital de la Garrotxa, per Mieres i Santa Pau; Olot-Vic, pel coll de Condreu, Rupit, Cantonigròs, l'Esquirol i Roda de Ter, dues vegades per setmana; Girona-Santa Coloma de Farners; Girona-Sant Feliu de Guíxols, per Cassà de la Selva i Llagostera; Olot-Barcelona, per Besalú, Banyoles i l'autopista, mitjançant el «Garrotxa

INTERURBANOS, SA, però com que, en el moment de la inscripció, aquest nom –TISA– ja estava registrat, calgué afegir-hi la E per tal de diferenciar-la. Es tracta, senzillament, d'un petit problema en relació amb el registre mercantil, perquè, a la TEISA, d'electricitat, res de res.

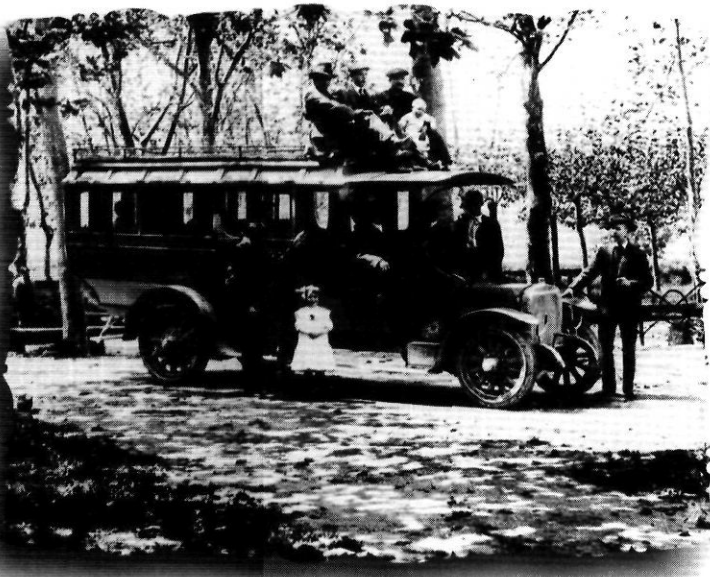
La TEISA té el domicili social a Banyoles, la ciutat on va néixer, i el rovell de l'ou de la companyia el constitueix l'eix Girona-Olot, per Banyoles i Besalú. En parlarem més endavant.

No obstant això, la TEISA serveix altres trajectes, com, per

Expres»; i segurament alguns altres que ens deixem al tinter –valgui l'expressió–, perquè la relació es va fent llarga, mentre que, per altra banda, la memòria és curta.

Resumint: la TEISA és una companyia de transport de viatgers per carretera amb molts serveis, circumstància que la projecta, juntament amb la SARFA, al capdavant de les empreses d'aquest tipus de les comarques gironines.

.....

HE ESTAT usuari de la TEISA durant una bona colla d'anys. Des d'abril de 1976 fins a finals d'aquest mateix mes de 1988, o sigui, al llarg de dotze anys, cinc dies de cada setmana i onze mesos de cada any –el mes que manca era, com se suposa, de vacances–, he viatjat amb la TEISA entre Grona i Castellfollit de la Roca i viceversa.

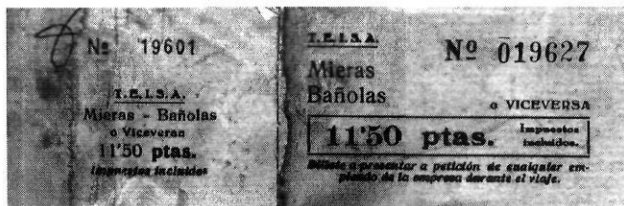
Una petita operació matemàtica (5 dies per dos viatges fan 10 viatges cada setmana; 10 viatges per 48 setmanes de treball a l'any fan 480 viatges; 480 viatges cada any per 12 anys fan, si no m'equivoco, 5.760 viatges), que no és cap broma i ens permet de calcular, amb una certa aproximació, el total de desplaçaments. Tots pagats religiosament, és clar. El 1975, quan vaig començar a anar a Castellfollit de la Roca, el bitllet costava 49 pessetes. El 1988, quan vaig deixar el meu treball en aquella vila garrotxina –de la qual guardo tants bons records–, el preu del viatge era superior a les 250 pessetes. Amb aquestes referències, el lector podrà fer els càlculs corresponents sobre l'augment de les tarifes dels transports de viatgers per carretera entre els anys esmentats.

.....

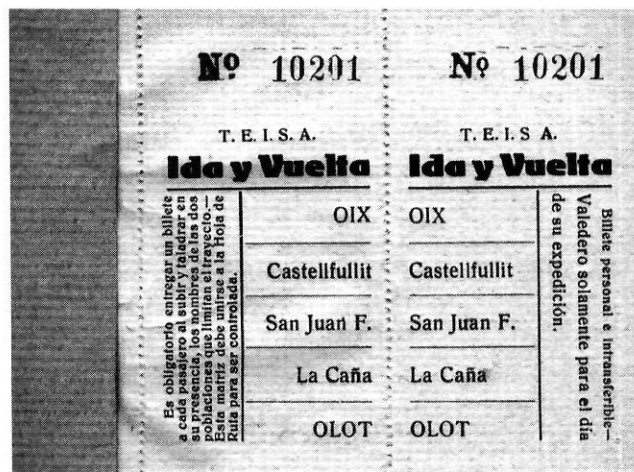
EN TRE GIRONA i Olot, la TEISA feia nombroses parades, moltes, excessives, al nostre entendre, perquè a l'empresa li costava molt de posar-se al dia. Unes eren les –diem-ne– oficials i les altres inventades per conductors, cobradors i usuaris i autoritzades pel Ministeri d'Obres Públiques. De totes maneres, com que l'autobús s'hi deturava si algun viatger ho demanava o s'esperava a peu de la carretera, em sembla que cal considerar-les totes com a parades, sense distincions o discriminacions de cap mena. Aquesta n'és la relació puntual:

1. Girona.
2. Residència, o sigui l'Hospital «Álvarez de Castro», de la Seguretat Social.

3. Sarrià de Ter, abans d'arribar a la gasolinera.
4. Les Alzines Clares, un xic més amunt del pont sobre l'autopista, a l'entrada d'una urbanització.
5. La República, davant de l'hostal del mateix nom.
6. Riudellots de la Creu, al cim de la pujada, a frec del camí que portava al veïnat.
7. La Banyeta, a l'hostal d'aquest nom. També era la
11. Mata, a la gasolinera d'aquest nom, municipi de Porqueres.
12. Cases barates, a la carretera de circumval·lació de Banyoles per ponent, abans de la plaça rodona, en el barri anomenat «Les cases barates».
13. Banyoles, al centre de la ciutat, on el carrer Álvarez de Castro forma cruïlla amb el passeig de la Indústria.

- parada del poble de Palol de Revardit.
8. Cornellà de Terri, a la cruïlla de la carretera de Girona a Banyoles amb la de Cornellà de Terri a Medinyà.
9. Pont Xammar, popularment Punxammà, davant d'un taller de reparacions, proper al lloc on el torrent Matamors creua la carretera.
10. Borgonyà, uns metres més cap a Banyoles de la cruïlla de la carretera de Girona que, per Orriols, s'arriba a Ventalló, davant de la fàbrica de la Xocolata Torras.

14. Usall, després de la pujada de l'estany i una vegada començat el descens vers Serinyà.

ERA UN DIA d'hivern fred i
 rúfol. A l'interior de
 l'autobús la temperatura era
 gèlida. Els viatgers es
 queixaven i protestaven,
 mentre el xofer, el senyor
 Pere Clota, intentava
 apaivagar els ànims exaltats.
 Aquell dia, jo m'havia posat
 un termòmetre a la bossa i el
 vaig treure en arribar a
 Besalú. Tocaven les vuit del
 matí i l'aire tallava. Damunt
 del seient del meu costat, vaig
 posar-hi el termòmetre.
 Marcava mig grau sobre zero!
 Quin tremolor, mare meva!

L'autobús era un
 PEGASO, matrícula GE-
 94476. Vaig fer gestions a
 Girona, prop de la delegació
 de la Direcció General de
 Transports Terrestres, per
 averiguar si era obligada la
 instal·lació de la calefacció en
 els vehicles destinats al
 transport de viatgers. Van
 contestar-me que el
 reglament no ho contemplava
 i, per tant, que els autobusos
 podien circular legalment
 sense calefacció. Davant la
 meua pregunta de si una cosa

15. Can Martí de l'Oli,
 davant de l'actual bar les Coves,
 al lloc on s'uneixen la carretera
 antiga i la moderna variant.

16. Serinyà, a la carretera
 que abans travessava el poble.

17. Fares de dalt, al cim
 de la pujada de Fares, al lloc
 on avui trobem els rètols de
 les comarques de la Garrotxa
 i del Pla de l'Estany.

18. Fares, al veïnat del
 mateix nom, municipi de
 Sant Ferriol.

19. Les Carreteries, casa
 a la dreta, anant cap a Olot,
 passat el riu Junyell. És del
 terme de Sant Ferriol.

20. Besalú, a la carretera,
 després de la cruïlla amb la
 carretera de Besalú a Roses.

21. Can Caules, al
 començament de la llarga
 recta, que precedeix el pont
 del riu Borró. Actualment, la
 casa està deshabitada.

22. La Teuleria, al final
 de la recta citada fa un
 moment, davant d'una
 indústria de ceràmica.

23. Argelaguer, a la
 carretera, prop del carrer
 d'entrada al poble i a l'inici
 de la carretera de Tortellà.

24. Can Carlets, a sota el
 pla de Tapioles. La casa, que
 és a mà esquerra, se'n diu Can
 Carlets perquè era propietat
 de la família que fabricava el
 paper de fumar d'aquest nom.

25. Sant Jaume de Llerca,
 a la carretera que migpartia el
 poble, davant d'un bar.

26. Pla de Poliger o els
 Avellaners, al mig de la llarga
 recta que travessa aquest pla.
 A la dreta, tocant la ruta, hi
 ha una plantació d'avellaners.

27. Trencant de
 Montagut, al final de la recta,
 a la confluència de la
 carretera d'Olot (ara,
 Nacional 260) amb la que
 porta a Montagut de Fluvià.

28. Can Peric, a un tirat
 de pedra del cingle basàltic de
 Castellfollit de la Roca, que
 des d'aquí es divideix a la
 perfecció. Can Peric és hostal i
 botiga, prop del començament
 de la carretera que va a Oix.

29. Castellfollit de la
 Roca, a la carretera, un xic més
 amunt de la fonda Ca la Paula.

30. Can Barranc, al final
 de la baixada de la carretera
 de la Canya que s'inicia a les
 Funoses.

31. Sant Joan les Fonts, a
 la carretera i al centre de la vila.

32. La Canya, després de
 la cruïlla amb la carretera de
 la Canya a Sant Pau de Segúries.

33. Escola-llar, davant
 d'aquest centre d'ensenyament.

34. Can Bosc, a l'entrada
 d'Olot, passada la cruïlla entre
 la carretera procedent de la
 Canya i la N-260, que davalla
 del coll de Sant Cosme.

35. Olot.

Unes parades, les dels pobles
 i, sobretot, la de la Residència,
 eren molt concorregudes.
 D'altres, com les Alzines Clares,
 Can Martí de l'Oli, Can Caules i
 Can Carlets, gairebé no
 s'utilitzaven. De l'origen al final
 de la línia es trobaven trenta-tres
 parades, és a dir, amb una
 distància mitjana de menys de
 dos quilòmetres entre una i altra.

Nº 002601		T. E. I. S. A.	
OLOT	1	17	
La Caña	2	18	
S. Juan F.	3	19	
Castellfollit	4	20	
Las Trias	5	21	
San Jaime	6	22	
Argelaguer	7	23	
Besalú	8	24	
Mayá	9	25	
La Guixera	10	26	
Caixás	11	27	
Can Vilá	12	28	
	13	29	
	14	30	
	15	31	
	16	*	
	MES		
Navata	Ene.	Jul.	
Aviñonet	Feb.	Ago.	
Vilafant	Mar.	Sep.	
Figueras	Abr.	Oct.	
	May.	Nov.	
	Jun.	Dic.	
Nº 002601		Nº 002601	

Billete personal e intransferible. - Valido solo para el día de la fecha.

COBRADOR

semblant podia produir-se a Suïssa o a Alemanya, van respondre que no, però que el Reglament de transports de viatgers per carretera era de

companyia, que a causa de les vacances d'un treballador donarà ell mateix la sortida. No s'hi cansa pas. El seu caminar és lent i majestuós.

l'any 1948 i que mentre no es publicqués el nou –que s'estava redactant– les coses de la calefacció romandrien igual.

Avui, dia 7 de gener de 1994, mentre escrivia aquest article, he trucat a Transports de la Generalitat de Catalunya, a Girona, per tal de comprovar si el nou Reglament ja estava en vigor i m'han dit que s'havia publicat a finals de l'any 1990, però que tampoc no contemplava l'obligatorietat de la calefacció en els autobusos.

I d'això en diuen Europa! Sortosament, un servidor ja fa temps que no viatja en cap línia regular de viatgers.

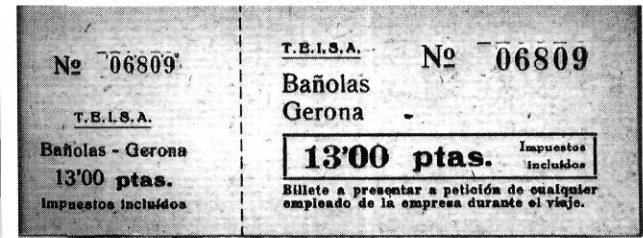
BANYOLES, TRES quarts de vuit de la tarda d'un dia d'estiu. L'autobús de la TEISA, que ha sortit d'Olot a tres quarts de set, espera que li donin via lliure per emprendre la ruta cap a Girona.

Corre el rellotge i no surt ningú del local de l'administració. El conductor, el senyor Josep Corominas, es mira el rellotge nerviosament i gesticula. Passen uns minuts, un parell o tres, i apareix, a la cantonada, el senyor Josep Font, el gerent de la

Però el xofer li dóna pressa.

– Senyor Font, que ja passen dos minuts...

El senyor gerent se'l mira i amb l'aplom i la seguretat de qui mana, li respon:

– Corominas, a Banyoles, tingui en compte que l'hora bona és la de la parròquia...

Ni la ràdio, ni el rellotge

de la Puerta del Sol, ni tan sols el Big Ben. A Banyoles, el rellotge de la parròquia i res més, el senyor Font «dixit».

FESTA MAJOR de Vallfogona de Ripollès. L'autobús del vespre, de Ripoll a Olot, no porta cap viatger, ja que la gent del poble que treballa a la capital de la comarca, avui ha romàs a casa amb motiu de la festivitat del dia.

El conductor i el cobrador –la història s'esdevingué ja fa una colla d'anys, quan encara els cotxes portaven cobrador–, a la parada de Vallfogona de Ripollès, parlen entre ells. Tenen gairebé per segur que

en cap de les parades que resten fins a arribar a Olot no els espera ningú i decideixen quedar-se a la festa. Fan un

bon sopar, a to amb la diada, i després ballen tota la nit amb les noies del veïnat, la majoria de les quals són conegudes d'ells per haver-les transportat amb la TEISA.

Acabat el ball, ja de matinada, retornen a Olot, tanquen el vehicle i aquí no ha passat res.

Són els propis habitants de Vallfogona de Ripollès els que descobreixen el secret, que en realitat no era tal, sinó una aventura de dos homes, els noms dels quals deixarem en l'anonimat...

L'explicació dels protagonistes, amb vista a les respectives famílies, consistí a inventar-se una greu avaria que justificava el retard.

Tres anècdotes, tan sols –dues viscudes i l'altra recollida–, de dotze anys d'usuari de la TEISA. N'hi ha moltes més, naturalment...

Narcís Puigdevall i Diumé

